

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1923 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Under punkt 26 av elfte huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till beredande av ersättning åt personer, vilka under arbete i statens tjänst eller å svenskt fartyg eller för oskadliggörande av minor drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, samt åt deras efterlevande beräkna ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1923 dagtecknad proposition nr 117, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen dels antaga ett vid propositionen fogat, detta utlåtande jämväl bilagt förslag till förordning angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, dels ock vid bifall härtill, för beredande av sådan ersättning, som i berörda författningsförslag avses, å riksstaten för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

I återopade statsrådsprotokoll har departementschefen till en början erinrat, hurusom vid 1920 års riksdag förslag framställdes om beviljande av understöd åt efterlevande dels till vissa vid kanonbåten Gunhilds förolyckande år 1918 omkomna personer, dels ock till vissa andra marinanställda, som förolyckats vid desarmering samma år av en mina. Då dessa personer icke kunnat erhålla understöd enligt gällande författningar, hade särskilda framställningar måst göras, och ansågos med hänsyn till de säregna omständigheter, under vilka nämnda olyckshändelser inträffat, starka billighetsskäl tala för någon ersättning åt de

Bihäng till riksdagens protokoll 1923. 8 saml. 41 häft. (Nr 47.)

omkomnas efterlevande. Riksdagen biföll dessa framställningar och beviljade alltså de begärda understöden.

I sin uti ärendet till Kungl. Maj:t avlåtna skrivelse framhöll emellertid riksdagen, bland annat, att de belopp, som sålunda beviljats, måste anses vara synnerligen blygsamma och att framför allt enhetliga grunder saknats vid beloppens fastställande. De ersättningsfrågor, vilka uppkommit på grund av omständigheter, som stode i samband med världskriget, borde enligt riksdagens mening bedömas efter andra synpunkter än understödsfrågor i allmänhet och motiverade väl en utredning för avvägande av lämpliga grunder för understödens beräkning. En sådan utredning borde omfatta alla de fall, då under de tilländalupna krigsåren någon person på grund av tjänstgöring eller eljest av intresse för allmänt väl drabbats av olycka, uppkommen i följd av krigsförhållandena. Enligt riksdagens förmenande borde utredningen verkställas efter närmare omprövning av Kungl. Maj:t.

Med anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt marinförvaltningen, riksförsäkringsanstalten och kommerskollegium att verkställa utredning i ärendet och avgåvo ämbetsverken den 17 januari 1922 till försvarsdepartementet betänkande jämte förslag till förordning, åsyftande att av statsmedel bereda ersättning — huvudsakligen i form av livräntor — åt personer, vilka under arbete i statens tjänst eller å svenskt fartyg eller för oskadliggörande av minor drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, samt åt deras efterlevande.

Sedan samtliga handlingarna i ärendet den 29 april 1922 överlämnats till handelsdepartementet, har, efter remiss, försäkringsrådet den 30 januari 1923 avgivit utlåtande över ämbetsverkens förslag; och har försäkringsrådet, under förklaring att nämnda förslag enligt rådets mening icke syntes böra bifallas i oförändrad form, därvid tillika överlämnat ett av rådet utarbetat nytt författningsförslag.

I förut omförmälda statsrådsprotokoll lämnar departementschefen vidare en redogörelse för de olika slag av ersättningar, som hittills tillerkänts personer, vilka drabbats av olycksfall, uppkomna i följd av förhållandena under världskriget, och dessa personers efterlevande samt grunderna för dessa ersättnings utgående (sid. 3—8 i propositionen).

Beträffande utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Utskottet.

Starka billighetsskäl tala enligt utskottets mening för att de personer, som under arbete av här avsedd art blivit invalider, ävensom

efterlevande efter dem, som omkommit under sådant arbete, genom statsmakternas försorg få sin framtid någorlunda ekonomiskt tryggad. Visserligen hava, såsom också framgår av departementschefens redogörelse, åtskilliga åtgärder vidtagits, vilka varit ägnade att lindra det ekonomiska tryck, vari dessa personer på grund av angivna omständigheter kommit, men uppenbart är, att ersättningar och understöd, som utdelats, i många fall varit otillräckliga. Det vill därför synas vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att en utvidgning av rätten till ersättning för olycksfall, orsakat av krigsförhållandena, och i vissa fall en förhöjning av redan utgående dylik ersättning kommer till stånd. Riksdagen har tidigare uttalat sig för enhetliga grunder i avseende å ersättningsfrågornas bedömande. I anslutning härtill hava också ämbetsverken — under framhållande av de svårigheter, som yppa sig för ett individuellt bedömande efter behovsprincipen — förordat ett enhetligt system. I likhet med såväl de i ärendet hörda myndigheterna som ock departementschefen anser utskottet det vara lämpligast, att dylika enhetliga grunder fastställas i författningsform. Det av Kungl. Maj:ts nu framlagda förslaget grundar sig i huvudsak på bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Vid den granskning utskottet ägnat Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Departementschefen har särskilt framhållit, dels att av statsfinansiella skäl en utsträckning av ersättningsföreskrifternas tillämplighet till tiden före den 1 juli 1923 ansetts vara utesluten, dels ock att den princip funnits böra fastslås, att från ersättning enligt de respektive bestämmelserna avdrag skall göras för belopp, som på grund av redan gällande föreskrifter utgår till ersättningstagare.

Vad angår kostnaden för de ersättningar, som belöpa på tiden 1 juli 1923—30 juni 1924, hava dessa beräknats till i runt tal 150,000 kronor. Häremot torde icke heller någon erinran kunna göras.

Åberopande vad sålunda i ärendet förekommit, får utskottet hemställa,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts frågavarande proposition, må

dels antaga härvid fogade förslag till förordning angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig,

dels ock, vid bifall härtill, för beredande av sådan

ersättning, som i berörda författningsförslag avses, å riksstaten för budgetåret 1923—1924 under elfte huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Stockholm den 8 maj 1923.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar *Gustafsson, Lindley, Enhörning, Vindahl, Johansson, Carlsson, Abrahamsson* och *Ström*;
av andra kammaren: herrar *Eriksson* i Grängesberg, *Gustafsson* i Örebro, *Bäcklund, Winkler, Ryberg, Kloo, Höglund* och *Janson* i Kungsör.

Bilaga.

Förslag

till

Förordning

angående ersättning av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Svensk medborgare, som skadats till följd av olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, så ock, om olycksfallet medfört döden, hans efterlevande äro, där olycksfallet inträffat i arbete för statens räkning eller eljest å svenskt fartyg eller för oskadliggörande

inom svenskt område av mina eller annat krigsredskap, berättigade till ersättning enligt de i denna förordning stadgade grunder.

Ersättning, som här avses, bestrides av statsmedel samt bestämes och utgives av riks försäkringsanstalten.

2 §.

1 mom. Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, för den skadade medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall till honom i ersättning utgivas årlig livränta under tiden i förra fallet å ett belopp av 1,600 kronor och i senare fallet å det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen, jämte sådan behandling, som för höjande av arbetsförmågan må erfordras; dock att ersättning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. Såsom ersättning anses jämväl kostnad för läkarbetyg, som må erfordras för bedömande av förlust eller nedsättning av arbetsförmågan. På därom av den skadade gjord ansökan må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång till belopp, motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde efter de för riks försäkringsanstalten enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete gällande beräkningsgrunder.

2 mom. Har olycksfallet medfört den skadades död, skall i ersättning utgivas:

a) till änka eller änking, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp av 600 kronor,

b) till varje den avlidnes minderåriga barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet, eller adoptivbarn, som adopterats före olycksfallet, en livränta, till dess barnet uppnått sexton års ålder, å ett årligt belopp av 400 kronor, samt

c) till den avlidnes fader eller moder, adoptivfader eller adoptivmoder eller, om båda föräldrarna eller adoptivföräldrarna leva, till båda gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp av 600 kronor,

dock att, där livräntor till under a) och b) angivna efterlevande skulle för år räknat överstiga 1,600 kronor, de skola, i förhållande till vad på envar livräntetagare belöper, nedsättas till nämnda belopp, så länge anledning till dylik nedsättning fortfar.

Till änka eller änking, som uppbär livränta och före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång av 1,800 kronor.

3 mom. Riksförsäkringsanstalten äger under viss tid i stället för livränta eller del därav bereda livräntetagare, som är hemfallen åt dryckenskap, ersättning i naturaförmåner samt åt livräntetagare, som därtill samtycker, bereda uppehälle å alderdomshem, barnhem eller annan dylik anstalt.

3 §.

Vid bedömandet i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan, skall hänsyn tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön. Var den skadade vid olycksfallet behäftad med kroppsskada eller lyte, skall hänsyn jämväl därtill tagas.

4 §.

Där någon, som äger rätt till livränta enligt denna förordning, på grund av annan författning eller på grund av utfästelse, som av staten eller, om arbetet utförts för enskild arbetsgivares räkning, av arbetsgivaren gjorts före olycksfallet, är berättigad att till följd av detsamma erhålla understöd, såsom avlöning, pension, livränta eller annat underhåll, så ock där sådant understöd särskilt beviljats av statsmedel eller, i andra fall än här ovan avses, utgår från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring, skall från livräntan avdragas vad i anledning av olycksfallet sålunda utgives för tid, under vilken livräntan utgår. I fråga om understöd från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring må dock sådant avdrag endast ske, om staten eller arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot bidraget. Beredas genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, skall avdraget för dessa förmåner beräknas efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Har understöd, som ovan sägs, utgivits med ett kapital för en gång, skall från livräntan avdragas ett belopp, vars kapitalvärde enligt de i 2 § 1 mom. omförmälda beräkningsgrunder motsvarar det utgivna

kapitalet minskat med beloppet av begravningshjälp, som eljest skulle hava utgivits.

Vad sålunda stadgats om avdrag för understöd skall i tillämpliga delar gälla även beträffande av utländsk makt beviljad dylik förmån.

5 §.

Inträder, sedan livränta till den skadade blivit bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka voro avgörande för livräntans bestämmande, må jämkning i livräntan äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse livränta, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats, före dagen för beslutet.

6 §.

Livränta utbetalas för varje månad, räknat från den dag rätten till livränta inträtt, å månadens första dag, utan återbetalningsskyldighet för månad, under vilken rätten till livräntan upphört eller livräntan minskats. Livränta må ock, med ersättningstagarens samtycke och utan återbetalningsskyldighet, utbetalas för längre betalningsterminer. På en gång utgående kapitalbelopp utbetalas så fort ske kan. Uppkommer vid bestämmande av belopp, som sålunda skall utbetalas, bråktal av ören, utföres beloppet med närmast högre antal ören.

Har ersättningsbelopp ej lyftats före utgången av året näst efter det, under vilket detsamma förfallit till betalning, är rätten till beloppets utfående förverkad.

7 §.

Har någon under resa eller eljest blivit borta, samt har all under rättelse om honom upphört, och kan skäligen antagas, att han omkommit till följd av olycksfall, som i denna förordning avses, äger anhörig, som i 2 § omförmäles, uppbära livränta efter de i nämnda paragraf angående livräntor till efterlevande stadgade grunder.

Riksförsäkringsanstalten är berättigad att av sådan anhörig, såsom villkor för utbetalning av livränta, fordra förklaring på heder och samvete, att han saknar varje underrättelse om den bortablivne. I fråga om omyndig må sådan förklaring infordras från förmyndaren.

Rätten till livränta upphör, därest den bortablivne finnes vara vid liv eller hava avlidit av annan orsak än sådant olycksfall, som i denna förordning avses.

8 §.

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

9 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, medgiva att ersättning, som i denna förordning avses, må utgivas till medborgare i annat land. För dylikt fall må, efter omständigheterna, ersättningen kunna bestämmas till lägre belopp än enligt bestämmelserna i 2 §.

10 §.

Rätt till ersättning enligt denna förordning kan icke överlätas och må förty ej för gäld tagas i mät.

11 §.

De närmare föreskrifter, som utöver vad denna förordning innehåller finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens bemyndigande, av försäkringsrådet eller riks försäkringsanstalten.

12 §.

Över beslut av riks försäkringsanstalten rörande ersättning eller eljest rörande tillämpning av någon i denna förordning given bestämmelse må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

13 §.

Ersättning enligt denna förordning utgives ej för tid före den 1 juli 1923.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1923.